Podpisany przez:
Magorzata Domaska
dnia 27 stycznia 2022 r.

UCHWAŁA NR LV/429/2022
RADY GMINY MOSZCZENICA

z dnia 27 stycznia 2022 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Moszczenica na lata 2022-2025

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372, poz. 1834) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249) Rada Gminy Moszczenica uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Moszczenica na lata 2022-2025 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Wójtowi Gminy Moszczenica.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Moszczenica

Małgorzata Domańska

Załącznik do uchwały Nr LV/429/2022
Rady Gminy Moszczenica
z dnia 27 stycznia 2022 r.

GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE GMINY MOSZCZENICA NA LATA 2022-2025

Spis treści

WSTĘP
PODSTAWA PRAWNA
ROZDZIAŁ I
CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE
ROZDZIAŁ II
ANALIZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE MOSZCZENICA
ROZDZIAŁ III
ZAŁOŻENIA GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE GMINY MOSZCZENICA NA LATA 2022-2025

1. Odbiorcy Programu
2. Realizatorzy Programu
3. Cele Programu
4. Monitoring i sprawozdawczość
5. Finansowanie Programu

SPIS TABEL

WSTĘP

Żyjemy w świecie, w którym przemoc jest powszechnie obecna i w sposób bezpośredni lub pośredni dotyka wielu osób. Epatują nią media, zawierają gry komputerowe, filmy, itp. Przemoc jest problemem złożonym i posiada wiele definicji. Powszechnie traktowana jest jako akt godzący w osobistą wolność jednostki prowadzący do jej fizycznej, a także psychicznej szkody. Spojrzenie na przemoc w rodzinie wymaga wielu perspektyw i jest zjawiskiem wieloaspektowym, złożonym. Z punktu widzenia prawa przemoc stanowi przestępstwo, co ma swoje uregulowania w przepisach prawnych. Z punktu widzenia moralnego, przemoc jawi się jako krzywdzenie słabszego i z tego punktu widzenia stanowi zło moralne. W tym przypadku przemoc potępiana jest przez społeczeństwo, które nie daje na nią przyzwolenia.

Stosowanie przemocy przez któregokolwiek członka rodziny destabilizuje ją i zaburza jej prawidłowe funkcjonowanie. Jej skutkiem mogą być daleko idące szkody w sferze zdrowia fizycznego jak i psychicznego, ale także długotrwałe negatywne konsekwencje dla rozwoju dzieci.

Przemoc jest zjawiskiem specyficznym i nierzadko trudnym do rozpoznania. Bywa, że ofiara przemocy domowej zachowuje negatywne zachowania sprawców w tajemnicy, np. ze względu na związek emocjonalny ze sprawcą, obawę przed ostracyzmem społecznym, czy ze względu na brak wiary w możliwość zmiany sytuacji.

Do zadań własnych gminy należy w szczególności opracowanie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym m.in. opracowanie i realizacja programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Niniejszy dokument - Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Moszczenica na lata 2022-2025, zwany w dalszej części zamiennie Programem, został opracowany w celu skonkretyzowania działań zmierzających do osiągnięcia celu szczegółowego, tj.: **OGRANICZENIA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ WZMOCNIENIE SYSTEMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE MOSZCZENICA.**

PODSTAWA PRAWNA

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Moszczenica na lata 2022-2025 jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jego przygotowania stanowi realizację zapisów art. 6 ust. 2 pkt. 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Na treść i realizację Programu mają wpływ następujące akty prawne:

1. Konstytucja Rzeczpospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249).
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534 z późn. zm.),
5. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359).
6. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 z późn. zm).
7. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2022.
8. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 listopada 2020 r. w sprawie wydawania nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (Dz.U. 2020 poz. 2105).

9. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 6 listopada 2020 r. w sprawie wydawania nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (Dz.U. 2020 poz. 2066).
10. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny (Dz. U. z 2011 nr 81 poz. 448).
11. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2011 nr 126 poz. 718).
12. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie Procedury Niebieskie Karty oraz wzorów formularzy Niebieska Karta (Dz. U. 2011 nr 209 poz. 1245).
13. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 11 października 2019 roku w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzajach uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2019 poz. 2080).
14. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 czerwca 2021 roku w sprawie Zespołu Monitorującego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Dz. U. z 2021 poz. 1107).
15. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 nr 50 poz. 259)

ROZDZIAŁ I
CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

Rodzina jest pierwszą podstawową grupą społeczną mającą największy wpływ na rozwój człowieka. Oczywistym zatem staje się fakt, że to w niej kształtuje się osobowość i rozwija tożsamość, a także utrwalane są w niej postawy, kształtowane normy społeczne i moralne. Na ich podstawie wypracowywane są wzory zachowań i sposoby radzenia sobie w różnych sytuacjach życiowych. Prawidłowe relacje w rodzinie, oparte m.in. na wzajemnym szacunku, dbaniu o potrzeby, jak również emocjonalne przyjęcie procesu zmian nieustannie w nich zachodzących - to podstawa prawidłowego funkcjonowania i rozwoju wszystkich członków rodziny. Każdy członek rodziny pełni w niej ważną rolę. Stąd, istotnym zagadnieniem w każdej rodzinie jest jej prawidłowe funkcjonowanie.

Przemoc definiowana jest poprzez różne dziedziny nauki, stąd często określana jest jako wieloaspektowa. Każdorazowo widziana jest jednak jako intencjonalne działanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody. Przemoc w rodzinie zwana również przemocą domową, zgodnie z art. 2 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie to: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób (małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu, a także inna osoba wspólnie zamieszkująca lub gospodarująca), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.” Przemoc ma kilka charakterystycznych cech:

a) jest intencjonalna – stanowi zamierzone działanie (lub zaniechanie działania) ukierunkowane na drugiego człowieka. Ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie sobie ofiary,
b) siły są nierówne – we wzajemnej relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą i przewagę tę wykorzystuje do osiągnięcia swojego celu. Ofiara jest słabsza, a sprawca silniejszy. Źródłem dysproporcji sił są zazwyczaj wiek, płeć, stan zdrowia oraz różne zależności, np. ekonomiczna czy relacja dziecko - rodzic. Owo wykorzystanie siły i władzy w sposób, który jest krzywdzący dla innych członków rodziny jest elementem najbardziej znaczącym w przemocy domowej,
c) narusza prawa i dobra osobiste – sprawca wykorzystuje istniejącą lub stworzoną przez okoliczności asymetrię sił i władzy i narusza podstawowe prawa człowieka, np. prawo do godności, szacunku czy nietykalności cielesnej,
d) powoduje cierpienie, ból i krzywdy moralne – sprawca naraża życie i zdrowie ofiary na poważne szkody, w tym szkody przeżywane bardzo subiektywnie. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara zatraca zdolność do samoobrony.

Wyróżnia się cztery podstawowe rodzaje przemocy: fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną.

Tabela Nr 1. Rodzaje i formy przemocy

Rodzaj przemocy	Definicja przemocy	Formy przemocy	Skutki
Przemoc fizyczna	wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką, pięściami, bicie przedmiotami, parzenie, polewanie żrącymi substancjami, używanie broni, ograniczanie dostępu do pożywienia, nieudzielanie koniecznej pomocy, itp.	uszkodzenia ciała, urazy, rany, złamania, stłuczenia, zadrapania, siniaki, poparzenia, choroby powstające w wyniku powikłań i stresu, zespół stresu pourazowego, życie w chronicznym stresie, poczucie zagrożenia, strachu, lęku, napady paniki, bezsenność, zaburzenia psychosomatyczne.
Przemoc psychiczna	umyślne działania wykorzystujące nie siłę fizyczną lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych	poniżanie, naśmiewanie się z poglądów, pochodzenia, religii, stała krytyka, wmawianie chorób psychicznych, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami, wymuszanie i domaganie się posłuszeństwa, upokarzanie, zawstydzanie, szantażowanie, stosowanie gróźb, itp.	Zniszczenie poczucia mocy sprawczej ofiary, poczucia własnej wartości, godności, osłabienie psychicznych i fizycznych zdolności stawiania oporu, wyrobienie przekonania o daremności jego stawiania, odizolowanie od zewnętrznych źródeł wsparcia, uzależnienie od prześladowcy, stały strach, ciągły lęk, utrata nadziei, choroby psychosomatyczne, zaburzenia snu.
Przemoc seksualna	wymuszanie niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy	sadystyczne formy współżycia seksualnego, wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych form i praktyk seksualnych, krytyka zachowań seksualnych, itp.	Obrażenia fizyczne, ból, cierpienie, obniżona samoocena i poczucia własnej wartości, utrata poczucia własnej atrakcyjności, godności, zaburzenia seksualne, uogólniona obawa przed

			przedstawicielami płci sprawcy przemocy.
Przemoc ekonomiczna	działania prowadzące do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy	Ogół działań mających na celu całkowite uzależnienie finansowe ofiary od sprawcy; niezaspokajanie materialnych potrzeb rodziny, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zawodowej, zmuszanie do pracy bez wynagrodzenia, itp.	Całkowita zależność finansowa od partnera, niezaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych, bieda, zniszczenie poczucia własnej godności, wartości, znalezienie się bez środków do życia

Inną niż opisywane wyżej formy przemocy jest zaniedbanie. Stanowi ono ogół zachowań polegających na niezaspakajaniu potrzeb zarówno fizycznych jak i psychicznych, naruszenie obowiązku opieki względem zależnych osób bliskich. Zaniedbanie jest formą przemocy ekonomicznej i objawia się jako np.: nieprzekazywanie środków na utrzymanie, pozbawianie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie, nieudzielenie pomocy, uniemożliwianie dostępu do miejsc zaspokojenia podstawowych potrzeb: jak np. mieszkania, kuchni, łazienki, łóżka, itp. W konsekwencji powoduje stopniowe wycofywanie się osoby doświadczającej przemocy z wszelkiej aktywności. Stosunkowo nową formą przemocy jest cyberprzemoc (przemoc elektroniczna) – stosowana poprzez: prześladowania, zastraszenia, nękanie, wyśmiewanie innych z wykorzystywaniem Internetu i narzędzi typu elektronicznego takich jak: SMS, e-mail, witryny internetowe, fora dyskusyjne w Internecie, portale społecznościowe i inne. Wyżej wymienione formy niewłaściwego traktowania drugiego człowieka w zasadzie nie występują osobno. Przemocy fizycznej najczęściej towarzyszy przemoc psychiczna. Przemoc seksualna często współwystępuje z przemocą fizyczną i psychiczną. Cechą charakterystyczną zjawiska przemocy w rodzinie jest tendencja do powtarzania się pewnych prawidłowości nazwanych cyklem przemocy. W cyklu przemocy obserwuje się następujące po sobie fazy:

1. Faza narastającego napięcia – jest to początek cyklu, charakteryzuje się on wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych. Na tym etapie dochodzi do rozmaitych incydentów takich jak, np. przejawy zazdrości, gniewu, kontrolowanie członków rodziny, używanie obraźliwych słów, poniżanie bliskiej osoby. Sprawca jest stale poirytowany i prowokuje kłótnie. Osoba, wobec której kierowana jest złość partnera stara się za wszelką cenę uspokoić sytuację zaspokajając żądania partnera i robiąc wszystko by poprawić mu nastrój. Często sama obarcza się winą za jego zachowanie i dąży do zadośćuczynienia i uszczęśliwienia sprawcy. Przyczyny narastającego napięcia mogą tkwić poza rodziną, czasem są to błahostki, drobne nieporozumienia, które spiętrzają napięcie. Sytuacja staje się nie do zniesienia i pojawia się agresja.
2. Faza ostrej przemocy – następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji na ofierze. Ta faza trwa stosunkowo krótko, ale może się zakończyć dramatycznie: pobiciem, uszkodzeniem ciała, a nawet śmiercią zaatakowanej osoby. W trakcie ataku ofiara robi wszystko, żeby ochronić siebie i uspokoić partnera. Zabiegi te jednak rzadko przynoszą pożądany skutek. Wraz z ustaniem aktu przemocy ofiara znajduje się w stanie szoku, nie chce uwierzyć w to, co się stało. Pojawia się u niej przerażenie, bezradność, poczucie wstydu, ale także złość, która powoduje, że najczęściej w tej fazie trwania przemocy osoby, które jej doznały decydują się na wezwanie pomocy i złożenie skargi, a więc początkują interwencję w sytuacji przemocy w rodzinie.
3. Faza miodowego miesiąca – jest to faza skruchy ze strony sprawcy, okazywania żalu, miłości. Agresor usprawiedliwia swoje zachowanie, okazuje żal z powodu tego, co się stało i obiecuje, że to już się więcej nie powtórzy. Na nowo zdobywa zaufanie osoby, którą skrzywdził, staje się miły, uczynny. Ofiara wbrew zdrowemu rozsądkowi i wcześniejszym doświadczeniom wierzy sprawcy, w to, że się zmienił, bo z całych sił pragnie, żeby tak właśnie było. W tej fazie wycofuje się z wcześniej podjętych działań,

rezygnuje z pomocy, wycofuje skargi. Stopniowo sprawca przestaje być miły, napięcie ponownie narasta i faza kończy się nawrotem przemocy. Wraz z upływem czasu faza miodowego miesiąca ulega skróceniu, a akty przemocy stają się coraz bardziej brutalne i niebezpieczne dla ofiary.

Poniższa tabela ukazuje fazy cyklu przemocy z opisem zachowania osoby stosującej przemoc oraz osoby doświadczającej przemocy.

Tabela Nr 2. Cykle przemocy – charakterystyka zachowań

Faza cyklu przemocy	Zachowania sprawcy	Zachowania ofiary
Narastania napięcia	Kumulacja negatywnych emocji. Postawa krytykująca.	Poczucie odpowiedzialności za samopoczucie sprawcy. Postawa unikająca.
Gwałtownej przemocy	Utrata kontroli nad swoim zachowaniem. Eksplozja agresji oraz jej wyładowanie w akcie przemocy.	Poczucie bezradności, wstydu, przerażenia, bezsilności, oszołomienia oraz winy.
Miodowego miesiąca	Próba zrehabilitowania swojego zachowania przed ofiarą, oraz samym sobą.	Poczucie wyparcia z pamięci zaistniałej sytuacji i wiara w zmianę zachowania partnera, oraz incydentalność aktu przemocy.

Wskazane wyżej fazy cyklu przemocy powtarzają się. Trwają niejednokrotnie przez wiele lat. Cechą charakterystyczną jest fakt, że przemoc w każdym z następnych cykli jest jeszcze gwałtowniejsza, przy czym zwykle skracają się fazy „miodowego miesiąca", po pewnym czasie faza ta zupełnie znika i pozostają tylko dwie. Ważną informację stanowi fakt, że powtarzanie się wyżej opisanych zachowań prowadzi do zmian osobowościowych i zaburzeń psychicznych czego przykładem jest m.in.:

- wyuczona bezradność charakteryzująca się m.in. biernością, bezradnością, pasywnością, czy brakiem poczucia sprawstwa,
- zjawisko „prania mózgu", które odnosi się do utrwalania zmian ofiary w postrzeganiu siebie,
- efekt „psychologicznej pułapki" prowadzący do całkowitego dostosowania się do wymagań partnera.

Ofiarami przemocy niejednokrotnie są małoletnie dzieci. Proces socjalizacji w rodzinie dysfunkcyjnej przebiega według takich samych reguł jak w rodzinie, w której zachowane są prawidłowe wzorce. W młodym człowieku może się kształtować niewłaściwy obraz zachowań w sensie fizycznym oraz psychicznym. W procesie poznawczym, który jest ściśle związany z rozwojem fizycznym – dziecko przyjmuje wzorce zachowań swoich najbliższych. Konsekwencje funkcjonowania w opisywanym typie rodziny niejednokrotnie mają wpływ na dorosłe życie. Stosowanie przemocy stanowi tzw. przekaz międzypokoleniowy. Opisane wyżej mechanizmy znacząco wiążą się z dużą rolą jaką odgrywają stereotypy i przekonania uwarunkowane kulturowo.

Mechanizmy przemocy

1. Syndrom wyuczonej bezradności - jest poddaniem się, zatrzymaniem działania, które wynika z przekonania, że cokolwiek się zrobi nie będzie to miało znaczenia dla zmiany sytuacji. Przejawia się w biernym znoszeniu przez ofiarę zachowań krzywdzących, pomimo, że czasem ma ona świadomość, że zachowania te są bezprawne, naruszają prawa osobiste i normy społeczne. Ofiara ma poczucie, że jest krzywdzona, źle traktowana, że sprawca nie powinien tak postępować, że znęcanie się nad członkiem rodziny jest przestępstwem, jednak nie jest w stanie zmotywować się do działania.
2. Zjawisko prania mózgu - to mechanizm polegający na systematycznym, świadomym i celowym oddziaływaniu na człowieka w celu zmiany jego przekonań, postaw, uczuć, potrzeb. Działanie służące temu, aby osoba doświadczająca przemocy w rodzinie

funkcjonowała zgodnie z życzeniem sprawcy. Konsekwencjami „prania mózgu" są m.in. utrata poczucia własnej wartości oraz podporządkowanie się sprawcy. Metody stosowane w „praniu mózgu" to: izolacja, poniżanie i degradacja, monopolizacja uwagi, doprowadzenie do wyczerpania, wywoływanie lęku i depresji, naprzemienność kary i nagrody.

3. Zespół stresu pourazowego PTSD (ang. posttraumatic stress disorder) – to zaburzenia lękowe występujące u ofiar napadów, gwałtów i innych traumatycznych wydarzeń, np. wojen, klęsk żywiołowych, wypadków drogowych. Dotyczą sytuacji, w których człowiek jest narażony na utratę zdrowia i życia. Nasilenie PTSD zależy od intensywności i czasu trwania traumy. Ponadto objawy PTSD są intensywniejsze u osób, które przeżyły traumę w wyniku aktywności człowieka (gwałt, przemoc domowa), niż u ofiar zjawisk naturalnych (powódź, huragan). Objawami PTSD są m.in. zaburzenia snu, drażliwość, wybuchy gniewu, złości, czujność, natarczywe wspomnienia, koszmary senne.
4. Proces wiktymizacji - konsekwencją zespołu zaburzeń stresu pourazowego jest proces stawania się ofiarą, który nazywany jest wiktymizacją. Jest to pokrzywdzenie, czyli doznanie krzywd i szkód w wyniku jakiegoś zdarzenia, a także działania prowadzące do tego, że dana osoba staje się ofiarą przemocy. Pokrzywdzenie takie obejmować może szkody materialne, krzywdy moralne, zmiany w psychice. Wiktymizacja pierwotna to proces stawania się ofiarą w wyniku popełnienia przestępstwa, jego konsekwencją jest wyrządzenie przez sprawcę szkody ofierze. Doznanie szkody podlega zazwyczaj subiektywnej ocenie, dlatego skutki wiktymizacji ofiara odczuwa indywidualnie. Wiktymizacja degradująco zmienia poczucie tożsamości. Osoba pokrzywdzona traci podstawowe poczucie bezpieczeństwa, zaufanie do siebie, zaczyna źle myśleć o sobie. Badania pokazują, że każda wiktymizacja może zwiększać podatność na ponowne stanie się ofiarą. Zwraca się uwagę na ryzyko wystąpienia wiktymizacji wtórnej, kiedy ofiara przestępstwa ponownie doznaje krzywdy i cierpienia wskutek niewłaściwych procedur procesowych. Chodzi np. o wielokrotne przesłuchiwanie ofiar przestępstw na tle seksualnym. W przypadku wiktymizacji wtórnej osoba pokrzywdzona oprócz pokrzywdzenia przestępstwem może doznać powtórnie krzywd przez reakcję społeczeństwa na jej pokrzywdzenie, jak niewiara w to, co pokrzywdzony mówi, pomniejszanie tragizmu i znaczenia raniących doświadczeń, jak również obwinianie pokrzywdzonego lub naznaczanie negatywnymi określeniami.

Podstawą do podejmowania działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest świadomość, że:

- najważniejsze jest bezpieczeństwo osoby doświadczającej krzywdy i zatrzymanie przemocy, bez tego pomoc jest zazwyczaj nieskuteczna,
- za przemoc zawsze odpowiedzialny jest sprawca,
- zrozumiałe są wahania i niekonsekwencje w zachowaniu i decyzjach osoby doświadczającej przemocy, bowiem jest to jeden z objawów doznawanych urazów oraz konsekwencja bycia ofiarą przemocy w rodzinie.

U osób poddawanych długotrwałej przemocy można wyodrębnić pewien zespół cech charakterystycznych:

- niska samoocena,
- bierne mechanizmy radzenia sobie,
- wysoka zależność od partnerów,
- niepokój i depresja,
- izolacja społeczna,
- zinternalizowane poczucie winy,
- podporządkowanie się,
- ambiwalentne poczucie lojalności – ofiara często chce zatrzymać przemoc, ale jednocześnie chce utrzymać relację ze sprawcą,

- zniekształcone atrybucje – irracjonalne sposoby wyjaśnienia zachowań sprawcy,
- nadużywanie alkoholu i narkotyków,
- choroby związane ze stresem.

Pośród członków rodziny, w której dochodzi do przemocy charakterystyczne są postawy takie jak: dominacja i uległość. Każdorazowo, gdy spotykamy się ze zjawiskiem przemocy mamy do czynienia ze zjawiskiem zależnym od udziału człowieka, co oznacza, że jest on zdolny do radzenia sobie ze złością, która czyni go sprawcą. Każdy człowiek ponosi odpowiedzialność za to co zrobi z pojawiającym się u niego uczuciem złości. Przyjmowanie postawy przepełnionej agresją oraz wyrażanie jej poprzez stosowanie przemocy ma niejednokrotnie swój początek w przekazie międzypokoleniowym. Nie należy jednak normy tej uogólniać. Stosowanie przemocy wobec osób najbliższych jest przestępstwem ściganym z urzędu kwalifikowanym z art. 207 ustawy Kodeksu karnego, który stanowi:
§ 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.
§ 1a. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą nieporadną ze względu na jej wiek, stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.
§ 2. Jeżeli czyn określony w §1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.
§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub § 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Najczęściej podejmowanymi oddziaływaniami na rzecz pomocy ofiarom są: interwencja, udzielanie schronienia, informacja, edukacja, wsparcie emocjonalne, wsparcie psychologiczne, terapia, pomoc prawna, pomoc pedagogiczna, pomoc materialna. Procedura postępowania wobec problemu przemocy w rodzinie wiąże się ściśle z przepisami prawnymi. Warto zaznaczyć, że w ramach procedury Niebieskiej Karty Zespół Interdyscyplinarny, bądź grupa robocza na podstawie art. 12 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz na podstawie art. 304 § 2 kodeksu postępowania karnego zawiadamia prokuraturę lub policję o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na podstawie art. 12a nadaje uprawnienie związane z procedurą postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą. Decyzję tę podejmuje pracownik socjalny wspólnie z funkcjonariuszem policji, a także lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką. Kolejnym przykładem działań podejmowanych zgodnie z zasadą niesienia profesjonalnej pomocy jest systematyczny monitoring sytuacji w rodzinie. Dzięki temu możliwa jest weryfikacja, kontynuacja wsparcia oraz ciągła aktualizacja planu pomocy.

ROZDZIAŁ II
ANALIZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE MOSZCZENICA

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie jest jednostką organizacyjną realizującą zadania pomocy społecznej mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczna podejmuje działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Tabela Nr 3. Liczba mieszkańców Gminy Moszczenica w latach 2018-2020

	2018	**2019**	**2020**
Liczba mieszkańców Gminy Moszczenica	12 737	12 783	12 761

Dane źródłowe: Opracowanie własne

Wskazane dane liczbowe w powyższej tabeli wskazują na to, iż liczba mieszkańców w Gminie Moszczenica utrzymuje się na podobnym poziomie.

Tabela Nr 4. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej i pracy socjalnej w latach 2018-2020

	2018	**2019**	**2020**
Liczba rodzin korzystająca z pomocy społecznej	269	316	291

Dane źródłowe: Opracowanie własne

Tabela Nr 5. Powody przyznawania pomocy w latach 2018-2020

Lp.	**Rodzaj powodu**	**Liczba rodzin**	**Liczba rodzin**	**Liczba rodzin**
		2018	**2019**	**2020**
1	Ubóstwo	204	175	142
2	Bezdomność	5	9	3
3	Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym:	41	31	20
4	wielodzietność	28	21	17
5	Bezrobocie	103	65	57
6	Niepełnosprawność	139	124	106
7	Długotrwała lub ciężka choroba	184	142	127
8	Bezradność w sprawach opiekuńczych, w tym:	33	20	11
9	rodziny niepełne	26	17	5
10	rodziny wielodzietne	2	2	6
11	Przemoc w rodzinie	3	0	0
12	Alkoholizm	33	20	23
13	Trudności w przystosowaniu się po zwolnieniu z Zakładu Karnego	5	2	6
14	Zdarzenie losowe	0	0	3
15	Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	4

Dane źródłowe: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych

W zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie doszło do wielu zmian, które w znaczący sposób wpłynęły na modernizację działań ukierunkowanych na zatrzymanie przemocy domowej. Istotną zmianą, która zapewnia bezpieczeństwo osobom doznającym przemocy jest możliwość wydania przez funkcjonariusza Policji podejmującego interwencję, wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie, stwarzającej zagrożenia dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej przemocą, nakaz natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakaz zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.

Wydany przez Policję nakaz opuszczenia mieszkania i zakaz zbliżania się do mieszkania oraz jego bezpośredniego otoczenia obowiązuje dwa tygodnie od dnia jego wydania, chyba że na wniosek osoby dotkniętej przemocą sąd przedłuży ten okres w trybie zabezpieczenia.

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Moszczenica została przeprowadzona w oparciu o dane Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2018 – 2021, która przedstawia się następująco:

Tabela Nr 6. Liczba założonych Niebieskich Kart w latach 2018 – 2021

Instytucja zakładająca NK	**Liczba Niebieskich Kart przekazanych do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego i założonych przez poszczególne instytucje**			
	2018	**2019**	**2020**	**2021**
Razem	**46**	**29**	**39**	**33**
Policja	41	25	34	27
GOPS	5	3	5	6
Oświata	0	0	0	0
Służba zdrowia	0	1	0	0
GKRPA	0	0	0	0

Dane źródłowe: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych.

Analiza danych wskazuje, że w okresie objętym powyższą tabelą procedurę Niebieskiej Karty najczęściej wszczynali funkcjonariusze Policji, a w dalszej kolejności Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie. Procedury Niebieskiej Karty najczęściej wszczynane są podczas interwencji Policji na miejscu wezwania.

Tabela Nr 7. Liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego

Rok / Wskaźnik	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Liczba osób objętych pomocą zespołu interdyscyplinarnego	102	98	107	85

Dane źródłowe: Opracowanie własne

Z powyższej tabeli wynika, że liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego sukcesywnie maleje. Wynikiem tego jest zmniejszająca się liczba postępowań w ramach procedury „Niebieska Karta". Nie jest to jednoznaczne z malejącym zjawiskiem przemocy w rodzinie. Pamiętać należy o tym, że ofiary przemocy nierzadko zatajają fakt jej występowania, czego mechanizmy przyczynowe zostały wyjaśnione w części teoretycznej. Należy zwrócić również uwagę na to, że spadająca liczba wszczętych procedur Niebieskiej Karty nie jest adekwatna w stosunku do liczby osób objętych wsparciem w rodzinach z problemem przemocy.

Tabela Nr 8. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie

Rok / Wskaźnik	**Kategoria**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie	kobiety	34	36	47	32
	mężczyźni	42	41	44	31
	dzieci	26	21	16	22

Dane źródłowe: Opracowanie własne

Wśród osób dotkniętych przemocą w rodzinie w 2018 jak i 2019 dominowali mężczyźni, natomiast w 2020 oraz w 2021 roku dominowały kobiety. Z kolei w przypadku dzieci dotkniętych przemocą w rodzinie, w kolejnych latach liczba dzieci sukcesywnie się zmniejszała, jednak
w ubiegłym roku ponownie wzrosła.

Tabela Nr 9. Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa psychologicznego

Rok / Wskaźnik	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa psychologicznego	44	62	83	99

Dane źródłowe: Opracowanie własne

Z danych zawartych w powyższej tabeli jasno wynika, że zainteresowanie osób wsparciem psychologicznym znacząco wzrasta. Do Punktu Konsultacyjnego każdego roku trafia coraz więcej osób zgłaszających swoje problemy oraz poszukujących pomocy i wsparcia, jak sobie radzić z problemami domowymi. Wraz z zainteresowaniem mieszkańców gminy profesjonalnym wsparciem wzrasta zapotrzebowanie na zwiększanie liczby godzin działalności Punktu Konsultacyjnego.

W okresie od listopada do grudnia 2021 roku na terenie gminy Moszczenica zostało przeprowadzone badanie ankietowe, którego głównym celem badań ankietowych było poznanie poziomu wiedzy nt.: występowania zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Moszczenica. Badanie miało charakter diagnostyczny. Ankieta zawierała zarówno pytania otwarte jak i zamknięte, podzielone na metryczkę oraz zagadnienia tematyczne.

CHARAKTERYSTYKA BADANEJ ZBIOROWOŚCI:

Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, iż wśród grupy 102 przebadanych osób znajduje się 78 kobiet oraz 24 mężczyzn.

Wśród wszystkich badanych osób najliczniejszą grupę stanowili badani z grupy wiekowej 26-45 lat – 64 osoby. Drugą, co do wielkości grupę stanowiły osoby w przedziale 46-59 lat – 26 osób. Nieco mniej bo 10 osób było w wieku 18 -25 lat. Najmniej badanych osób – 2 osoby znajdowały się w grupie wiekowej powyżej 60 roku życia. Wśród badanej grupy ankietowanych, zdecydowana większość - 72 osoby pracują zawodowo. Oznacza to, iż pozostała część grupy - 30 osób nie posiada obecnie zatrudnienia (status osoby bezrobotnej, nieaktywnej zawodowo, studenta, rencisty/emeryta).

Ponad połowa badanych osób, bo 59 odpowiedziało, że posiada wykształcenie średnie, 27 zaś zadeklarowało, iż posiada wykształcenie zawodowe. Kolejna, co do wielkości grupa

ankietowanych – 10 osób posiadała wykształcenie wyższe. Zaledwie 6 osób zadeklarowało, iż posiada wykształcenie podstawowe.

OGÓLNA ZNAJOMOŚĆ PROBLEMATYKI PRZEMOCY W RODZINIE:

Wnioski:

1. Przemoc jest zjawiskiem wynikającym z działania, które charakteryzuje się tym, że narusza prawa i dobra osobiste oraz powoduje cierpienie fizyczne i/lub psychiczne. Na podstawie odpowiedzi respondentów zaskakujący jest fakt, że tak mało osób ma wiedzę w zakresie występowania zjawiska przemocy w gminie, którą zamieszkuje. Aż 79 osób przyznało, że nie ma takiej wiedzy.
2. Znacząca liczba ankietowanych uznała, że nigdy nie była bezpośrednim świadkiem przemocy w rodzinie a przemoc to sprawa prywatna, nikt nie powinien się wtrącać. Z tym zdaniem zgodziło się aż 58 osób. Wynikać to może z istniejącego wciąż jeszcze w społeczeństwie przyzwolenia na tego typu zachowania wobec najbliższych.
3. Z pozyskanych danych wynika, iż najwięcej ankietowanych (49 osób) nie zna rodzin dotkniętych przemocą, ale słyszał o takich rodzinach. Pozostali respondenci po równo wskazali, że znają i nie znają takich rodzin.
4. Zdecydowana większość respondentów uznała, że w rodzinie, której członek lub członkowie rodziny nadużywają alkoholu najczęściej dochodzi do przemocy. Alkohol, narkotyki oraz inne środki psychoaktywne mają znaczny wpływ na organizm człowieka, a ich stosowanie zwiększa także występowanie przemocy w rodzinie. Człowiek pod ich wpływem ogranicza kontrolę nad swoim zachowaniem, z większym prawdopodobieństwem reaguje gniewem i złością. Dodatkowo środki te wpływają na zaburzenie oceny sytuacji i mogą powodować błędną interpretację zachowań innych osób. Drugą kategorią jest rodzina o niskim statusie społecznym, ale wskazano także rodziny o wysokim statusie społecznym, co staje się coraz częstszym zjawiskiem wywołującym przemoc. Istotnym czynnikiem ryzyka zachowań przemocowych jest tzw. stres społeczny, czyli ten związany z sytuacją socjalno-ekonomiczną rodziny.
5. Odpowiedzi ankietowanych pokrywają się z ogólnymi statystykami dotyczącymi występowania zjawiska przemocy ze względu na płeć, tj. znacząca większość wskazuje kobiety jako ofiary przemocy a mężczyzn jako sprawców przemocy. Osoby ankietowane wskazywały również, ale w mniejszym stopniu podkategorie dotyczące udziału dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych jako ofiar przemocy w rodzinie. Przemoc w rodzinie nie jest zjawiskiem neutralnym płciowo – płeć w przypadku przemocy w rodzinie ma duże znaczenie w kontekście dalszej pracy z rodziną.
6. Analiza uzyskanych danych ankietowych wykazała, iż w przypadku gdy respondenci mieliby wiedzę o przemocy w domu kogoś, kogo znają, połowa tj. 51 osób powiadomiłoby odpowiednie służby (Policję) zaś tylko 11 osób zainterweniowałoby osobiście. W dalszym ciągu w odpowiedziach respondentów przewija się niechęć do reagowania wynikająca z niewiedzy, jakie zachowania świadczą o przemocy oraz przekonanie, że każda rodzina załatwia swoje sprawy w przysłowiowych „4 ścianach".
7. Zdecydowana większość ankietowanych, gdyż 70 osób zbiorowości rozpoznaje Policję jako instytucję, do której mogą się zwrócić osoby dotknięte przemocą. Zaufaniem wśród respondentów cieszy się także ośrodek pomocy społecznej wskazany przez 29 osób. Kolejne dwie instytucje, które wskazali ankietowani to ośrodek zdrowia oraz komisja rozwiązywania problemów alkoholowych. Nikt z ankietowanych, mimo, że aż 46 osób uznało, że słyszał o Zespole Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie nie wskazało tej instytucji jako pierwszej w kontakcie z osobą doświadczającą przemocy.
8. Badanie ankietowe wykazało również, że respondenci często nie identyfikują pewnych zachowań jako symptomów przemocy. Dominuje przekonanie, że głównie bicie, popychanie, policzkowanie to bezpośrednie formy przemocy. Wśród respondentów

panuje przekonanie, że w mniejszym stopniu, ale również obrażanie, wyzwiska, przekleństwa, niszczenie mienia, zabieranie pieniędzy i kontrolowanie wydatków to także dominujące formy przemocy. Ankietowani wskazywali, że doświadczają w swoim życiu kontrolowania przez członków rodziny, zakazywania kontaktów z rodziną, zawstydzania w obecności innych osób, wyśmiewania opinii i poglądów, narzucania swojego zdania, wydawania poleceń ze strony członków rodziny, notorycznego oskarżania o zdrady, ale nie utożsamiają tych zachowań z przemocą. Żaden z ankietowanych nie wskazał, by w jego rodzinie występowała przemoc. Wiele aktów przemocy rozgrywa się przez wiele lat w domowym zaciszu i stanowi rodzinną tajemnicę. W wielu przypadkach, po latach związku przemocowego, osoby doświadczające przemocy nie potrafią wskazać momentu, w którym przemoc się zaczęła. Zachowania krzywdzące pojawiają się stopniowo, a ofiary zaczynają je coraz bardziej usprawiedliwiać i racjonalizować, usuwając ze swojej świadomości wszelkie sygnały ostrzegawcze. Zwykle te pierwsze akty przemocy nie są ani tak wyraziste, ani tak dotkliwe, żeby wzbudzić czujność i wycofać się z relacji. Nadmierna kontrola i zazdrość traktowana jest jako przejaw miłości i troski, a wybuchy gniewu jako efekt przemęczenia i stresu.

9. W pytaniu otwartym dotyczącym wskazania działań, jakie powinny być podjęte w Gminie Moszczenica w celu przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie respondenci uznali akcje informacyjne w szkołach, materiały informacyjne na stronach internetowych Urzędu Gminy Moszczenica i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Moszczenicy, promowanie stylu życia bez przemocy, profilaktykę terapeutyczną. Respondenci są świadomi, że w poszukiwanie skutecznych form przeciwdziałania przemocy w rodzinie i w pomaganie jej ofiarom musi być zaangażowanych coraz więcej instytucji. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wymaga wnikliwego rozumienia złożoności zjawisk występujących w życiu rodzinnym.

ROZDZIAŁ III
ZAŁOŻENIA GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE GMINY MOSZCZENICA NA LATA 2022-2025

Niniejszy Program jest dokumentem opracowanym na podstawie wytycznych Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, uwzględniającym obowiązujące przepisy prawne. Głównym założeniem jest kompleksowość i interdyscyplinarność działań ujętych w ramy sprawnie funkcjonującego systemu ukierunkowanego na wsparcie i ochronę osób doświadczających przemocy, na edukację i pomoc w korygowaniu zachowań osób stosujących przemoc, jak również na edukację kadr instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz szeroko ujętą edukację społeczeństwa. Przemoc w rodzinie należy rozpatrywać z wielu perspektyw, w szczególności psychologicznej, prawnej, ekonomicznej, społecznej i moralnej. Z tego względu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wymaga wieloaspektowego, systemowego podejścia, z zaangażowaniem wszystkich podmiotów zajmujących się bezpośrednio czy też pośrednio tym problemem.

Poniżej zostały przedstawione informacje dotyczące założeń Programu w Gminie Moszczenica.

1. Odbiorcy Programu

Program skierowany jest do mieszkańców Gminy Moszczenica, w tym w szczególności:

a) osób zagrożonych przemocą w rodzinie,
b) osób doświadczających przemocy w rodzinie,
c) osób stosujących przemoc w rodzinie, podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
d) społeczności lokalnej.

2. Realizatorzy Programu

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie (GOPS) - zapewnia obsługę organizacyjno-techniczną zespołu interdyscyplinarnego, pracownicy socjalni diagnozują sytuację i potrzeby osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, udzielają kompleksowych informacji, organizują niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, zapewniają w zależności od potrzeb całodobowe schronienie, koordynują pracami w grupach roboczych, realizują procedurę Niebieskiej Karty, uczestniczą w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Moszczenicy (GKRPA) - w sytuacji gdy aktom przemocy towarzyszy spożywanie/nadużywanie alkoholu GKRPA podejmuje następujące działania:

- diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- udziela kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- wszczyna procedurę „Niebieskiej Karty".

Przedstawiciele GKRPA są członkami zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z zespołem interdyscyplinarnym. GKRPA podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego, ma możliwość wzywania sprawców przemocy w rodzinie na rozmowę interwencyjną oraz podejmowania działań zmierzających do zawiadomienia prokuratury o popełnieniu przestępstwa, przedstawiciel GKRPA uczestniczy w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego będąc jego członkiem oraz w pracach grup roboczych.

Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Moszczenica (ZI) - kompleksowo realizuje procedurę Niebieskiej Karty, dokonuje diagnozy zjawiska przemocy na terenie gminy, organizuje działania z zakresu przeciwdziałania przemocy.

Punkt Konsultacyjny (przy GOPS w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie) – udziela wsparcia ofiarom przemocy w rodzinie, w tym: dzieciom, współmałżonkom lub partnerom w związkach nieformalnych, osobom starszym, osobom niepełnosprawnym. Udziela pomocy skierowanej do sprawców przemocy w rodzinie, jak również pomocy świadkom przemocy w rodzinie. Świadczy porady pierwszego kontaktu, prowadzi specjalistyczne działania konsultacyjno – interwencyjne, spotkania edukacyjno – motywacyjne, oddziaływania terapeutyczne, pomoc w rozwiązywaniu kryzysów rodzinnych, działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

Placówki oświatowe - przedszkola, szkoły - ustawa o systemie oświaty zobowiązuje szkoły do wspomagania wychowawczej roli rodziny oraz zapewnienia opieki uczniom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej. Rola szkoły w systemie ochrony dziecka jest znacząca. Nauczyciele mają możliwość regularnego obserwowania funkcjonowania dziecka oraz zmian w jego zachowaniu. Pedagog i psycholog szkolny ma możliwość zdiagnozowania sytuacji szkolnej i rodzinnej dziecka.

W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 roku życia jest ofiarą przemocy lub przestępstwa powinien podjąć następujące kroki:

- przeprowadza rozmowę z osobą doznającą przemocy, w warunkach gwarantujących jej bezpieczeństwo, swobodę wypowiedzi i poszanowania godności,
- diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,

- udziela kompleksowych informacji o możliwościach udzielenia pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- organizuje niezwłoczny dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- udziela kompleksowych informacji rodzicowi/opiekunowi prawnemu/faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia rodzinie, w tym o formach pomocy dzieciom świadczonych przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- wszczyna procedurę „Niebieskiej Karty".

Pedagodzy szkolni uczestniczą w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego (członkowie ZI) oraz grup roboczych. Pedagodzy w ramach swych kompetencji obejmują dzieci i młodzież, ze zdiagnozowanym problemem przemocy, wsparciem na terenie szkoły.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim - udziela poradnictwa specjalistycznego (psychologiczno- terapeutyczne, pedagogiczne i socjalne, prawnego), tworzy i realizuje program korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy, współpracuje z GOPS w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie i ZI.

Komisariat Policji w Wolborzu - do podstawowych zadań Policji należy między innymi ochrona życia i zdrowia ludzi. Działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez funkcjonariusza policji zgodnie z obowiązującym prawem to:

- udzielanie osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie niezbędnej pomocy, w tym udzielenia pierwszej pomocy, organizowanie niezwłocznego dostępu do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- podejmowanie innych czynności zapewniających ochronę życia, zdrowia i mienia osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, włącznie z zastosowaniem w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania,
- przeprowadzanie z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie rozmowę, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny,
- przeprowadzanie na miejscu zdarzenia, w przypadkach niecierpiących zwłoki, czynności procesowych w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa,
- podejmowanie działań mających na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, w szczególności składanie systematycznych wizyt sprawdzających stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą,
- wszczynanie procedury „Niebieskiej Karty", a także realizacja procedury Niebieskiej Karty,
- funkcjonariusze uczestniczą w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego (członkowie ZI) oraz grup roboczych. Ponadto, Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 listopada 2020 r. (Dz. U. 2020 poz. 2105) daje policji nowe narzędzie w postaci wydawania wobec sprawców przemocy nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia. Wydany nakaz opuszczenia mieszkania oraz zakaz zbliżania się obowiązują przez okres 14 dni.

Służba zdrowia - głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej zalicza się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi, ponieważ bardzo często towarzyszą temu poważne uszkodzenia zdrowia somatycznego i zdrowia psychicznego. Pomoc ofiarom przemocy domowej oprócz udzielenia pierwszej pomocy powinna obejmować następujące zadania:

- umiejętność przeprowadzenia spokojnej rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- poinformowanie osoby, co do których istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie o istniejących możliwościach skorzystania z pomocy,
- wystawienie na prośbę poszkodowanego bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyny i rodzaju uszkodzeń ciała, powstałych wskutek użycia siły fizycznej,
- powiadomienie organów ścigania w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa stwierdzonego podczas badania lekarskiego (podejrzenia wykorzystywania seksualnego, ciężkie obrażenia ciała).

Ośrodki zdrowia (lekarze, zwłaszcza pierwszego kontaktu, pielęgniarki, ratownicy medyczni), mają uprawnienia do sporządzenia formularza Niebieska Karta. Przedstawiciel gminnej służby zdrowia jest członkiem ZI.

Prokuratura - prowadzi postępowania przygotowawcze i wyjaśniające w sprawach dotyczących przestępstw związanych ze stosowaniem przemocy w rodzinie, przedstawiciel jest członkiem Zespołu Interdyscyplinarnego.

Sąd – orzeka w sprawach karnych i rodzinnych, mając m.in. możliwość stosowania kar wobec sprawców przemocy oraz przymusu poddawania się terapii dla sprawców przemocy; kurator uczestniczy w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego (członek ZI) oraz grup roboczych.

3. Cele Programu

Głównym celem Programu jest:

OGRANICZENIE ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ WZMOCNIENIE SYSTEMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE MOSZCZENICA

Cele szczegółowe w Programie zostały określone w następujący sposób:

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie świadomości i wrażliwości społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadanie 1.

Diagnoza i analiza zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Moszczenica:

Działanie:

1) analiza Niebieskich Kart wpływających do Zespołu Interdyscyplinarnego;
2) bieżąca diagnoza i rozpoznawanie przez pracowników socjalnych, asystentów rodziny i innych specjalistów, sytuacji rodzin w kierunku identyfikacji i przeciwdziałania ryzyku przemocy.

Wskaźniki:

a) liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty,
b) liczba posiedzeń grup roboczych,
c) coroczne sprawozdanie z realizacji Programu.

Realizatorzy:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie,

Zadanie 2.

Podnoszenie świadomości społeczności lokalnej w zakresie przemocy w rodzinie:

Działanie
Upowszechnianie informacji (m.in. na temat możliwości uzyskania pomocy zarówno przez ofiarę jak i sprawcę przemocy w rodzinie), za pośrednictwem mediów, materiałów drukowanych (zakup i dystrybucja plakatów, ulotek, broszur, publikacji opisujących mechanizmy przemocy, promujących metody wychowawcze bez udziału przemocy, zachęcających do budowania zdrowych relacji rodzinnych oraz informujących o sposobach i miejscach uzyskania pomocy).
Wskaźniki:

a) liczba zakupionych/opracowanych plakatów, ulotek, broszur, publikacji, ogłoszeń, innych.

Realizator:
Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie.

Cel szczegółowy 2: Wzrost dostępności pomocy i ochrony dla ofiar przemocy w rodzinie oraz efektywności oddziaływań względem sprawców

Zadanie 1:
Udzielanie profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
Działanie:

1) poradnictwo socjalne, psychologiczne, pedagogiczne, medyczne, prawne;
2) praca socjalna;
3) wsparcie finansowe i rzeczowe;
4) realizacja procedury Niebieskiej Karty;
5) prowadzenie Punktu Konsultacyjnym dla osób potrzebujących wsparcia;
6) zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12a Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
7) zapewnienie bezpieczeństwa osobom doświadczającym przemocy w rodzinie poprzez kierowanie do specjalistycznych ośrodków wsparcia.

Wskaźniki:

a) liczba osób objętych poradnictwem,
b) liczba udzielonych porad;
c) liczba osób objętych pomocą finansową;
d) liczba rodzin objętych pracą socjalną;
e) liczba osób korzystających ze wsparcia w Punkcie Konsultacyjnym;
f) liczba zakończonych procedur z powodu ustania przemocy;
g) liczba osób skierowanych do specjalistycznych ośrodków wsparcia;
h) liczba dzieci odebranych z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie.

Realizatorzy:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Tryb.,
- Policja,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej,
- placówki oświatowe;
- placówki służby zdrowia.

Zadanie 2: Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania pomocy przez osoby doświadczające przemocy.

Działania:

1) aktualizacja ogłoszeń/informacji na stronie internetowej w zakresie przemocy domowej, w tym wskazówek dotyczących możliwości uzyskania pomocy i wsparcia;

2) umieszczenie na stronie internetowej informatora dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Wskaźniki:
- liczba opracowanych / zaktualizowanych materiałów informacyjnych.

Realizatorzy:
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie
- Urząd Gminy w Moszczenicy.

Zadanie 3.
Działania profilaktyczne z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz agresji rówieśniczej prowadzone przez placówki oświatowe:
Działanie:
1) zapoznawanie rodziców z dostępnymi formami pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie podczas spotkań;
2) prowadzenie poradnictwa indywidualnego dla rodziców w zakresie wzmacniania kompetencji rodzicielskich, korygowanie postaw wychowawczych, promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy;
3) prowadzenie zajęć dla uczniów w zakresie przeciwdziałania przemocy rówieśniczej.

Wskaźniki:
a) liczba spotkań z rodzicami,
b) liczba rodziców objętych pomocą indywidualną,
c) liczba przeprowadzonych zajęć dla uczniów,
d) liczba uczniów uczestniczących w tych zajęciach.

Realizatorzy:
- placówki oświatowe (szkoły, przedszkola).

Zadanie 4:
Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie.
Działania:
1) podejmowanie działań wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie w ramach procedury Niebieskiej Karty;
2) informowanie o konsekwencjach stosowania przemocy, o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
3) kierowanie sprawców przemocy do Punktu Konsultacyjnym w celu objęcia indywidualną pomocą;
4) współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Tryb. w zakresie realizacji programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie – kierowanie osób stosujących przemoc do udziału w programie;
5) zgłaszanie osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie i nadużywających alkoholu do GKRPA.

Wskaźniki:
a) liczba osób skierowanych do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
b) liczba osób, które ukończyły program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
c) liczba osób objętych wsparciem w Punkcie Konsultacyjnym,
d) liczba sporządzonych formularzy - Niebieska Karta Część D,
e) liczba zakończonych procedur z powodu ustania przemocy,
f) liczba wniosków o spowodowanie leczenia odwykowego skierowanych do Gminnej Komisji Rozwiązywanie Problemów Alkoholowych.

Realizatorzy:
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Tryb.,
- Policja,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Moszczenicy,
- Placówki służby zdrowia.

Zadanie 5:
Izolowanie osób stosujących przemoc w rodzinie od osób doświadczających przemocy
Działania:

1) zatrzymanie osób stosujących przemoc w rodzinie w związku z popełnieniem przestępstwa znęcania się nad rodziną;
2) wydanie przez funkcjonariuszy policji nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie;

Wskaźniki:

a) liczba zatrzymań sprawców przemocy w rodzinie w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa znęcania się;
b) liczba zastosowanych przez funkcjonariuszy policji nakazów opuszczenia mieszkania oraz zakazów zbliżania się do osób pokrzywdzonych;

Realizatorzy:
- Komisariat Policji w Wolborzu

Cel szczegółowy 3. Profesjonalizacja działań w obszarze profilaktyki, interwencji i pomocy rodzinie z problemem przemocy.
Zadanie 1:
Podnoszenie kompetencji przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc.
Działania:
Szkolenia merytoryczne
Wskaźniki:

a) liczba szkoleń dotyczących przemocy w rodzinie,
b) liczba osób biorących udział w szkoleniach.

Realizatorzy:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie,
- Policja

Zadanie 2
Doskonalenie strategii współpracy służb i instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
Działania:

1) organizowanie spotkań i prac Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
2) doskonalenie interdyscyplinarnej formuły pracy;
3) wymiana informacji i doświadczeń między podmiotami realizującymi procedurę Niebieskiej Karty.

Wskaźniki:

a) liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
b) liczba podmiotów współpracujących

Realizatorzy:

- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie;
- Policja,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej
- placówki oświatowe;
- placówki służby zdrowia.

Wszystkie działania mają charakter ciągły i będą realizowane w całym okresie obowiązywania Programu, tj. w latach 2022-2025.

Oczekiwane rezultaty:

1) zwiększenie świadomości, wiedzy i wrażliwości społeczeństwa o zjawisku przemocy w rodzinie oraz sposobach radzenia sobie z tym problemem;
2) wzmocnienie oddziaływań profilaktycznych;
3) podniesienie kompetencji zawodowych osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
4) zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie;
5) zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie;
6) wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie Moszczenica.

4. Monitoring i sprawozdawczość

Koordynatorem Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Moszczenica na lata 2022-2025 jest Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie.

Monitorowanie realizacji programu będzie odbywać się w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Sprawozdania z realizacji programu podmioty składają do dnia 31 stycznia każdego roku za rok poprzedni, do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Moszczenicy z siedzibą w Kosowie. Informacje w składanych przez podmioty sprawozdaniach każdorazowo odnosić się będą do wyznaczonych w Programie celów szczegółowych, zadań, działań i wskaźników.
Zbiorcze sprawozdanie roczne z realizacji Programu, Kierownik GOPS przedkłada Radzie Gminy Moszczenica w terminie do dnia 31 marca za rok poprzedni.

5. Finansowanie Programu

Źródłem finansowania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Gminy Moszczenica na lata 2022-2025 będą w szczególności środki własne gminy.
Zadania w ramach Programu mogą być również finansowane lub współfinansowane z innych źródeł, np. w ramach programów wspólnotowych Unii Europejskiej oraz dotacji konkursowych.

SPIS TABEL

Tabela Nr 1. Rodzaje i formy przemocy
Tabela Nr 2. Cykle przemocy – charakterystyka zachowań
Tabela Nr 3. Liczba mieszkańców Gminy Moszczenica w latach 2018-2020
Tabela Nr 4. Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej i pracy socjalnej w latach 2018-2020
Tabela Nr 5. Powody przyznawania pomocy w latach 2018-2020
Tabela Nr 6. Liczba założonych Niebieskich Kart w latach 2018 – 2021
Tabela Nr 7. Liczba osób objętych pomocą Zespołu Interdyscyplinarnego
Tabela Nr 8. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie
Tabela Nr 9. Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa psychologicznego